

Zapojujeme města do klimatických řešení II

NÁVOD PRO OBYČEJNÉ OBČAN(K)Y

Zapojujeme města do klimatických řešení II - návod pro obyčejné občan(k)y

Autorky: Kateřina Čechová, Anna Kšířová - Rodiče za klima Liberec

Grafická úprava a sazba: Richard Bakeš (sharpobjects.cz)

Za pomoc s úpravami textu děkujeme Vladimíru Lukešovi, Barboře Valešové a Petru Machálkovi.

Brožuru publikují Rodiče za klima Liberec a Klimatická koalice

2022

Bylo krásné ráno. Ze stromů na přírodním hřišti mezi paneláky zněl hlas ptáků a z tůní se tu a tam ozvala žába. Violka vstala a chystala se vyrazit ven.

Zamávala na maminku, která ryla záhon na zahrádce před domem, a zamířila k dlouhé řadě sdílených jízdních kol. Na nosič připevnila košík a vyrazila přes město na návštěvu k babičce.

Cesta vedla po bezpečných cyklostezkách. Violka se zhluboka nadechla. Vzduch byl příjemně osvěžující. Auta už do centra téměř nezajížděla a navíc bylo po dešti. Všechny retenční plochy ve městě byly nasycené vodou. Violka šlapala cestičkami přes parky a odpočinkové plochy. Maminka jí říkala, že za jejího dětství tu byla rušná silnice, přes kterou se bála přecházet. Teď je to lepší!

Za chvíli už byla na lesní pěšině. Car-sharing a polycentrický plán města uvolnily hodně prostoru, a teď jako by bylo všude blíž. Když holčička vyšlapala k větrným turbínám na kopečku za městem, na chvíli se zastavila.

„Ahoój tatí!“ zavolala z plných plic směrem k jedné ze zářících ploch v krajině pod ní. Byla to střecha městského re-use centra. Stejně jako většina ostatních střech byla pokrytá solárními panely. Její tatínek na nich zrovna něco kutil...

Zní to jako pohádka? Nemusí být. Takové město, které je ohleduplné k lidem i životnímu prostředí, dá se v něm žít téměř v jakémkoli počasí a je zodpovědné a rozumné, nemusí být nedostižný cíl. Abychom ho ale dosáhli, je potřeba, aby práce na proměně současných měst začala už teď.

Tento text vytvořily obyčejné občanky obyčejného města. V Liberci, kde pracujeme a žijeme, jsme založily spolek Rodiče za klima, z. s., s jehož členy a členkami jsme se pustili do přetváření poněkud zamrzlého Liberce – (s trochu nadsázky) města aut, nákupních center a výrobních hal. Leccos se nám podařilo. Z toho, co nedopadlo, jak jsme doufali, jsme se poučili. A tak jsme se chtěli o naše zkušenosti podělit.

Naším cílem je dodat vám odvalu a snad také trochu pomoci najít úvodní směr. Naším přáním je, aby se naše města efektivně měnila v města klimaticky zodpovědná. Spoléhat se jen na osvícené politiky není možné. V městských samosprávách jsou často už teď lidé klimatickým řešením nakloněni, ale k tomu, aby je mohli začít prosazovat, potřebují hlas občanek a občanů – ať už jako motivaci začít dělat věci jinak nebo jako argument pro méně pokrokové kolegyně a kolegy. Doufáme, že v této brožuře najdete i vy užitečné tipy, jak na to.

Tato praktická příručka navazuje na brožuru [Zapojujeme města do klimatických řešení s podtitulem Příručka pro samosprávy a aktivní občan\(k\)y](https://tinyurl.com/zapojujememesta) - <https://tinyurl.com/zapojujememesta>. V té je shrnuto, jak se mohou samosprávy zapojit do řešení klimatických výzev i to, co po obcích lze a má smysl požadovat. Obsahuje mnoho užitečných tipů, kterými je záhodno se vyzbrojit, než přejdete do akce, jejíž kroky popisuje naše navazující brožura. V tomto textu najdete praktické tipy, jak v reálu „na to“, až budete prosazovat klimatická řešení tvář v tvář živým lidem na radnici či úřadě.

Přejeme hodně štěstí ve vašem aktivismu. Protože váš úspěch je štěstím pro nás pro všechny!

Jak sehnat lidi, když se vám do toho nechce samotným

Není pravda, že jednotlivec nic nedokáže. Nic nedokáže jen mlčící jednotlivec - nebo mlčící dav. Nicméně stále platí, že ve více lidech se to lépe táhne.

Není nutné sehnat všechny spolužačky a spolužáky ze střední. Zkušenosti praví, že velká skupina se hůř organizuje - ve firemních kolektivech se někdy hovoří o tzv. „pravidlu dvou pizz“, to znamená, že pracovní tým by měl být tak velký, aby si u oběda vystačil se dvěma pizzami. Bez obav se proto můžete do iniciování změn ve vašem městě pustit ve dvou až osmi lidech.

Je nasnadě hledat spojence mezi svými přáteli a známými. Důležité je ale vytipovat ty, o kterých víte, že je tato témata zajímají. Je možné hledat i v širším okruhu. Není nutné, aby potenciální spojenci byli vaši přátelé, ale abyste měli shodný zájem.

„V Liberci jsem spoluzakládala Rodiče za klima s Annou Kšírovou, kterou jsem do té doby znala jen zběžně a z úplně jiných kruhů. Jednou jsme se potkaly ve vlaku cestou na demonstraci proti rozšiřování dolu Turów. Pár dní na to mě Anička kontaktovala a zeptala se, jestli bych s ní v Liberci nechtěla pořádat pochod za ochranu klimatu v rámci celosvětové akce Mothers Rise Up! Tak jsme začaly ve dvou. V akčním jádru nás bývá tak čtyři až šest, v čase se lidi i jejich počet proměňují.“

(Kateřina Čechová, RZK Lb)

Užitečné je zjistit, jaké environmentální organizace a klimatické iniciativy na území vašeho města působí a zkusit se s nimi spojit. Opět se tak můžete dostat k podobně naladěným lidem.

Mohou to být vyloženě lokální organizace (v Liberci např. Čmelák, Jizersko-ještědský horský spolek, Divizna) i odnože těch celostátních (např. Hnutí DUHA, Ekologický institut Veronica, Český svaz ochránců přírody, Česká společnost ornitologická) nebo celosvětových (Greenpeace, Fridays for Future, Parents for Future, Extinction Rebellion).

„Pro lepší orientaci můžete organizace hledat v tematicky zaměřených sítích, ve kterých se sdružují (např. Zelený kruh, Klimatická koalice, Fórum pro rozvojovou spolupráci), na které se můžete obrátit s radou o doporučení vhodné organizace. V rámci Klimatické koalice existuje přímo mailing list sdružující lokální klimatické iniciativy, pro přidání a víc informací se na nás obraťte“

(Barbora Valešová, Klimatická koalice)
www.klimatickakoalice.cz

V současné době je snadné si na sociálních sítích najít iniciativu či organizaci, která je vám obsahově blízka, a spojit se s dalšími lidmi, kteří s ní sympatizují. Je ovšem stále důležité tyto kontakty přenést do reálného světa, sejít se v malé skupině a probrat vaše konkrétní možnosti.

Města a klima

Není nutné se přímo přidávat k vybrané iniciativě a čekat, s čím přijde. Naopak. Cennější, než stát se pasivní členkou či členem velké organizace, je najít si vlastní téma a pozvat je, aby vás podpořili. Sítování může přijít v dalším kroku.

Svou novou buňku nenechte zahálet a co nejdříve se pusťte do akce. To vás nejspíš samo navede na debatu, co dalšího lze a má smysl dělat.

„V Liberci jsme se hned v úvodu spojili se studenty z hnutí Fridays for Future a s lidmi, kteří tu zakládali odnož Extinction Rebellion. Sami jsme založili spolek Rodiče za klima Liberec, z. s. Společně jsme uspořádali několik akcí ve veřejném prostoru a vystoupili jsme na městském zastupitelstvu. Za konkrétním účelem jsme se spojili i se Čmelákem a Jizersko-ještědským horským spolkem, někteří z naší skupiny aktivně spolupracují s Greenpeace, další akce děláme sami přímo pod hlavičkou RZK.“

V současné době bychom se rádi propojili s dalšími environmentálními organizacemi u nás a vytvořili místní odnož Klimatické koalice, abychom netříštili síly.“

(Kateřina Čechová, RZK Lb)

- **TIP:** Organizovat se tak, aby nám spolu bylo dobře a každý měl možnost se zapojit do rozhodování? Nic jednoduchého. Velkým pomocníkem nejen do začátku může být brožura „Klimatická spravedlnost bude! Jenom se to musí dobře zorganizovat“

<https://limityjsmemy.cz/organizujse-brozura/> od Limity jsme my.

Jak si najít téma

V první řadě je třeba vycházet z vlastních zájmů. Téma, které pro vás není určitým způsobem srdcové, pro vás nebude tím pravým hnacím motorem. Milujete ptáky, procházky, barvu bukového listí, cyklistiku, kvetoucí záhony, nebo vás fascinuje technický pokrok?

Zaměřte se na to, co můžete udělat v těchto oblastech. Můžete volit i z témat, kterým rozumíte, protože jste je studovali, pracovali v daném oboru, nebo se vás nějak osobně dotýkají, máte s nimi zkušenost.

V brožůře *Zapojujeme města do klimatických řešení*, na niž tato malá „kuchařka“ navazuje, najdete inspiraci na témata, která jsou v rámci klimatické problematiky podstatná a jejichž systémová změna má potenciál skutečně snižovat negativní dopady na životní prostředí. Není naší ambicí uvádět konkrétní kroky ke změně v jednotlivých oblastech, ale mimo jiné stručně shrneme, kde hledat pomoc, když vás to táhne k jídlu, dopravě, energetice, zeleni, odpadům či vodě. Svě vybrané téma zasadte vždy do širšího kontextu a mějte na paměti, že to, co má opravdu smysl, je iniciace systémových změn – to platí i pro úroveň obce.

PŘÍKLAD:

Nelíbí se vám množství produkováných odpadů.

ŘEŠENÍ:

1. Nebudete si v obchodě brát igelitové sáčky a začnete nakupovat do vlastních nádob.
2. Po nocích budete šít látkové pytlíky a přes den je zdarma rozdávat v supermarketu.

Jak si najít téma

3. Uspořádáte veřejnou akci, např. ve stylu Uklidíme Česko, či Trash Hero, najdete odborníka na recyklaci a pozvete ho jako hosta na přednášku pro veřejnost.
4. Zjistíte, jak je na tom město s odpadovým hospodářstvím. Prostudujete, jaké jsou klimaticky odpovědné způsoby nakládání s odpady a popřemýslíte o řešení šitém na míru vašemu městu: navrhnete např. vytvoření městského re-use centra, inovaci procesu skládkování v okolí, vybudování městské kompostárny, navrhnete energetické využití odpadu na území města, např. vybudování bioplynky. Tím jste se dostali tzv. k jádru pudla – tedy k energetice, která má největší podíl na celosvětovém objemu emisí CO₂. A už můžete rovnou přejít k OZE a komunální energetice.

Tato čtyři řešení ilustrují běžný vývoj myšlení environmentálně (a později čím dál více klimaticky) uvědomělého občana. Jsou zároveň seřazena od toho nejméně efektivního k tomu s největším pozitivním dopadem.

„Když jsem mluvila s lidmi o klimatické a environmentální krizi a mitigačních opatřeních, stále se opakovala tatáž reakce: Myslím, že každý by měl začít sám u sebe. Jednotlivcům na to odpovídám: „Ano, začala jsem sama u sebe, udělala jsem všechna osobní opatření. Ale nestačí jen začít, má se taky pokračovat. Tohle jsou další kroky. Podobnou reakci mají i představitelé samospráv: To přece musí kraj, stát, unie, Čína... Odpověď je vlastně stejná: Každý má začít u sebe – jednatel, stejně jako obec. A pak pokračovat dál.“

(Kateřina Čechová, RZK Lb)

Jak se dostat na veřejnost a jak s ní pracovat

Způsobů, jak se se svým aktivismem dostat z obýváku na veřejnost, je spousta. Z těch nejsnazších jmenujme podpisové akce, petice, ankety, články v místním zpravodaji. V Liberci jsme začínali připojením se k celosvětové akci a uspořádali pochod a demonstraci. Pak následovaly společné pochody a demonstrace v rámci Fridays for Future.

Fridays nás inspirovali k vyzkoušení formátu pouliční akademie. Připravili jsme plakáty a jednotný text, domluvili se s knihkupectvím, které má zkušenosti s pořádáním pouličních akcí, vypůjčili jsme si ozvučení a židle a pak jsme se během několika hodin na rušné ulici střídali ve smyčce se základními informacemi o klimatické krizi. Tento formát jsme pak využili opakovaně. Plakáty (tištěné na odolných plachtách), které jsme pro tento účel vytvořili, pak posloužily jako putovní výstava.

Dalšími akcemi, které jsme pořádali, byly přednášky, akce pro školní kolektivy, klimatické dílny na trzích a dokonce poměrně ambiciózní letní festival. Po celou dobu jsme připravovali výzvy městu a petice, pro něž jsme sháněli podpisy. Zvláště úspěšná byla tato práce u lokálních kauz – ať už šlo o důl Turów nebo snahu zabránit výstavbě nové sjezdovky na Ještědu.

Při pořádání veřejných akcí nám nejde o přesvědčování jednotlivců k zodpovědnému chování, protože víme, že to, co má skutečný potenciál, jsou systémové změny. Změny v tom, jak celá společnost řeší energetiku, dopravu, průmysl, zemědělství atd. Tradičně se u nás omezujeme v podstatě výhradně na ekonomickou stránku věci. Naším záměrem bylo nechat na veřejnosti zaznít daleko podstatnější hlediska – udržitelnost, klimatickou (environmentální) náročnost, sociální spravedlnost... A zároveň dát jasně najevo, že chyba je v systému. Není cílem tzv. „vykecat člověku díru do hlavy“ nebo se procvičit v argumentaci. Snažte

Jak města fungují

se dostat veřejnost na svou stranu. Stejně jako při rozhovorech s politiky, které popíšeme podrobně níže, i při rozhovorech s veřejností projevujte respekt a buďte vlídní, víc se ptejte, méně argumentujte, nevytvářejte protitlak. Když se má jednotlivec k někomu připojit, nevolí obvykle toho, kdo má pravdu, ale toho, kdo mu je sympatický – hlavně proto, že mu nabídl porozumění.

Jak funguje město

Když se rozhodnete jít apelovat na místní politiky, není od věci tušit, jak město vlastně funguje. Pojďme si to stručně shrnout.

Řídícím orgánem města je zastupitelstvo. Na celostátní úrovni je jeho analogií parlament. Zastupitelky a zastupitelé jsou voleni jednou za čtyři roky. Schůze zastupitelstva je obvykle jednou za měsíc a je veřejná, účastnit se jí tedy můžete i vy. Můžete na ní i vystoupit. Pokud nemáte v dané obci trvalé bydliště nebo tam nevládníte nemovitost nebo pokud vám je méně než 18 let, je třeba, aby o vašem vystoupení zastupitelé hlasovali.

Analogií vlády je na obecní úrovni Rada města. Ta se skládá z uvolněných a neuvolněných členů – radních, přičemž nejde o to, jak je kdo free, ale jestli se své funkci věnuje na plný úvazek (a je tedy ze svého původního zaměstnání uvolněn) nebo jestli se jí věnuje při zaměstnání. Radě města předsedá primátor/ka nebo starosta/starostka.

Každá nebo každý radní se věnuje určité oblasti fungování města – školství, kultuře, životnímu prostředí, financím apod. Podle toho má také na starosti jednotlivé odbory magistrátu, na nichž pracují úřednice a úředníci.

- **TIP:** Důležité je, že zatímco se političky a politici mění, úřednice a úředníci zůstávají. Je proto dobré je z komunikace nevynechávat, oni jsou těmi, kdo politická rozhodnutí uvádějí (nebo naopak neuvádějí) v život.

Co radí místostarosta: „Odbornými poradními orgány Rady a Zastupitelstva jsou Komise a Výbory, které jsou vždy tematicky zaměřené (např. finance, doprava, zeleň...) a pravidelně se scházejí. V nich můžete najít důležité spojence pro svá témata. Bývají v nich zastupitelky a zastupitelé, kteří se o dané téma dlouhodobě zajímají.“

(Petr Machálek, místostarosta Brna Žabovřesk)

Jak se dostat k lidem, kteří město řídí

Možná se vám zdá, že lidé ve vedení města jsou nedosažitelní nebo nějak výjimeční a řadová občanka nebo občan se k nim nemůžou přiblížit. Taky jsme si to původně mysleli a cítili zbytečný ostych. Opak je pravdou. Jsou to lidé jako my a vykonávají službu veřejnosti, ke které se dobrovolně nabídli a zavázali.

Jedna z možností pro první kontakt s politiky je zajít na městské zastupitelstvo, které je veřejné a kde je vyhrazený čas pro vystoupení občerek a občanů. Je třeba si ale předem ověřit, kdy je na to v programu vyhrazený prostor. Maximální délka projevu je většinou omezená, je tedy třeba také zjistit, jak dlouho budete moci mluvit. Svůj projev si v rámci přípravy určitě vyzkoušejte přeříkat nahlas a změřte si čas.

Lidé, kteří řídí města

- **TIP:** Pokud potřebujete na projev více času, než je stanovený limit, rozdělte si projev mezi více lidí. Každý z vás pak odříká svou část a když mu vyprší čas, nastoupí se svou částí někdo další.

V Liberci jsme v začátcích naší činnosti využili vystoupení na zastupitelstvu především pro informování zastupitelek a zastupitelů o klimatické situaci a pro přednesení požadavků na odpovídající reakci ze strany města. Měli jsme připravený obecný úvod do tématu a konkrétní požadavky. Doporučujeme mít projev přehledně strukturovaný, v bodech a s konkrétními požadavky, na které pak lze od zastupitelů spíše vymáhat okamžitou reakci.

Po přednesení projevu je obvyklá reakce zastupitelek a zastupitelů. Nečekejte, že se díky projevu dají věci okamžitě do pohybu. Projev slouží spíše k prvnímu kontaktu, k uvedení do tématu. Vhodné je po čase přijít na zastupitelstvo znovu s projevem, který bude vaše téma nějak rozvíjet, případně si bude všímat toho, zda a jak město na problém dosud zareagovalo. Když bude téma zaznívat častěji, zastupitelky a zastupitelé ho spíš přijmou, začnou ho vnímat jako reálné.

Vystoupením na zastupitelstvu práce s političkami a politiky rozhodně nekončí. Dali jste jim vědět o své existenci, seznámili jste se s nimi, představili jim téma a opakovaným vystoupením dali najevo, že to myslíte vážně. Dalším krokem mohou být individuální rozhovory s jednotlivými zastupitelkami a zastupiteli nebo rovnou setkání s členkami a členy vedení města.

Jak si domluvit schůzku se zastupitelkami a zastupiteli

Na stránkách obce najdete seznam zastupitelek a zastupitelů včetně kontaktů. Už na zastupitelstvu si můžete udělat obrázek o tom, kdo už o tématu něco ví a je mu nebo jí vlastní (ti jsou rádi, že jste přišli a nejspíš vám vyjadřují podporu) a kdo ze zastupitelů a zastupitelek patří mezi zatím „nepolíbené“, případně dokonce vyjadřuje odpor.

Rozhovory podle níže popsaného schématu mohou celkem úspěšně probíhat s členkami a členy všech těchto skupin. U tématu klimatické krize je potřeba co nejširší záběr, týká se všech oblastí lidské činnosti, takže by ho měli mít vnitřně zpracované všichni bez ohledu na oblast, v níž působí. O to právě u rozhovorů půjde.

Rozdělte si, kdo s kým bude komunikovat. Připravte si e-mail, v němž požádáte konkrétní zastupitelku či zastupitele o schůzku. Bez obalu napište, o čem byste se chtěli pobavit, navrhněte termíny a požádejte o odpověď. Pokud se vám jí nedostane, určitě po nějaké době svou žádost zopakujte.

Jak se na schůzku s političkami a politiky připravit

Osvědčilo se nám udělat si před samotnou schůzkou nácvik. Jeden z nás zastával roli aktivistky nebo aktivisty, druhý roli političky či politika, třetí byl pozorovatel nebo pozorovatelka a poskytoval zpětnou vazbu, a prostě jsme si zahráli “scénku”. Snažili jsme se pokrýt co nejširší spektrum předpokládaných přístupů ze strany političek a politiků.

Není od věci udělat si to při nácviku trochu nepříjemné. Lépe si pak zažijete vhodný způsob reagování na různé nálady.

Schůzka s politiky

Nácvik není ani tak užitečný proto, že politička nebo politik budou na schůzce říkat stejné věci jako vaše kolegyně nebo váš kolega. Hlavní přínos je, že vám pomůže zjistit, jak sami na různé situace reagujete, co vás popouzí, děsí, znejistuje, kde jdete příliš rychle do útoku či obrany atd. Před dalšími schůzkami, kde už přichází na řadu argumentace, pomohou nácviky odhalit, kde máte problémy s formulací, kde jste příliš rozvláční, kde nevysvětlujete věci dost jasně. Je to také možnost si ověřit, jestli máte vyjasněný cíl setkání a víte, jak ho dosáhnout. Ujasníte si i strukturu rozhovoru a snáze ji pak při setkání s političkou nebo politikem udržíte.

V další kapitole popíšeme efektivní způsob jednání s ostatními. V rámci přípravy ale určitě neopomeňte „rozhovor“ sami se sebou. Je důležité se sami sebe zeptat, proč nám na tematice klimatu záleží, jaká je naše vlastní motivace. Klidně si svou odpověď zformulujte nahlas.

- ▶ **TIP:** V rámci přípravy lze doporučit i otestování postupu na svých přátelích a známých. Vyberte si někoho, o kom víte, že se nebrání diskusi, pozvěte ho na něco dobrého a přímo se ho zeptejte, jestli byste si spolu mohli popovídat o klimatické krizi. Neútočte ze zálohy, nesnažte se kohokoli do rozhovoru nenápadně vmanipulovat. Prostě se přímo zeptejte, jestli s tím komunikační partner souhlasí. Odmítnutí je poměrně nepravděpodobné, protože tímto přístupem prokazujete druhému člověku respekt a vlastně mu zároveň dáváte svou důvěru.

Jak schůzku moderovat

Zvolili jsme a úspěšně otestovali postup, který navrhl americký profesor psychologie Dan Rubin. Celý postup je vlastně založen na otázkách. Vy sami toho své komunikační partnerce nebo partnerovi při prvním setkání příliš mnoho neřeknete. Dokonce je i velmi záhodno se komentářů co nejvíce zdržet. Nikdo nemá rád, když se mu říká, co má dělat. Tomu je třeba se vyhnout. Účelem úvodních rozhovorů je poskytnout politikám a politikům prostor, aby sami prozkoumali svůj vztah k tématu, svoje pocity, postoje, domněnky a motivovat je k (dalšímu) zájmu o témata související s klimatickou situací.

1. MŮŽEME SI SPOLU POPOVÍDAT O KLIMATICKÉ KRIZI?

Tato otázka by měla padnout v první řadě, třeba už v e-mailu – takže na osobním setkání už pak stačí poděkovat za ochotu se k tématu ochrany klimatu potkat.

2. CO VŠECHNO O KLIMATICKÉ KRIZI VÍTE?

Buďte připraveni na to, že padne řada nepřesností nebo nepravd. Zapamatujte si je do další debaty, ale nerozporujte je hned. Prostě naslouchejte, zkuste se případně doptat, abyste si upřesnili, jak dotyčná nebo dotyčný svět vidí.

3. CO SI MYSLÍTE, ŽE BY SE S TÍM DALO DĚLAT?

4. CO MYSLÍTE, ŽE BY MOHLO DĚLAT MĚSTO?

Vaším úkolem je nechat v této části lidi mluvit. Nic se jim nesnažte vysvětlovat, vnucovat, komentovat. Buďte vlídní, projevujte pochopení a snažte se je udržet u tématu a ve schématu rozhovoru vaše otázka – prostor pro jejich odpověď.

Většinou se pak političky a politici i sami ptají, co tedy navrhujeme my. To je prostor pro vás, přednést návrhy (nebo je připomenout, pokud už na zastupitelstvu zazněly) a probrat s dotyčnou političkou nebo politikem, co je třeba udělat pro jejich realizaci a jak vám v tom může pomoci ona nebo on. V této fázi také můžete uvést na pravou míru nesprávné informace, které zazněly v první části.

Na závěr se zeptejte, jestli má dotyčná/dotyčný zájem dozvědět se o tématu víc. Pro tyto případy je vhodné mít připravený seznam relevantních a důvěryhodných zdrojů nebo pozvánku na akci, kterou chystáte. Pokud něco nevíte, nebojte se to přiznat a slíbit, že informaci poskytnete dodatečně.

Rozdělte si oblasti mezi sebou, udělejte si průzkum, nebojte se velkých ani drobných opatření. Vězte, že politici tento váš praktický přístup velmi ocení.

V rámci Rodičů za klima jsme si připravili poměrně obsáhlý a detailní dokument (<https://tinyurl.com/prikladliberec>) s návrhy konkrétních opatření ve velmi širokém spektru oblastí, které město spravuje: zeleň, voda, doprava, územní rozvoj, energetika, průmysl, stravování, školství, informovanost veřejnosti, nákupy, odpady, rozpočet.

Co radí místostarosta: „Mějte co nejkonkrétnější požadavky a návrhy. Nemusíte s nimi vyrukovat hned - političky a politici většinou nebudou vědět, co dělat. Pomůže, když budete mít také připravené, jak to prodat.

A ještě jedna věc – obec nemá NIKDY dost peněz, takže když budete mít i vymyšlené, ze kterého fondu nebo dotační výzvy se dá váš nápad zaplatit, jste velmi blízko úspěchu.“

(Petr Machálek, místostarosta Brna Žabovřesk)

„Politici velmi kladně reagovali na naše návrhy konkrétních opatření. Stávalo se nám, že chodili na schůzky s tímto vytištěným dokumentem, kde měli podtrhané pasáže a doplněné poznámky. Soupis konkrétních opatření nám hodně usnadňoval práci i komunikaci, protože politici viděli, že jenom nekřičíme, ale snažíme se o skutečně konstruktivní přístup. Zároveň bylo patrné, že máme o tématu dobré znalosti, což pak vedlo k tomu, že jsme si získali jejich důvěru a byli jsme přizváni k procesu vytváření liberecké Rady pro klima, jejíž zakládající a aktivní členkou je i naše zakladatelka Anna Kšířová.“

(Kateřina Čechová, RZK Lb)

Nejčastější výmluvy politiků, proč s klimatem nejde nic dělat a jak na ně reagovat

V této kapitole vám nabídneme nejčastější výmluvy a omyly, s nimiž jsme se během rozhovorů s politiky setkali. Nejde o vyčerpávající seznam a je docela možné, že nepokryje celou škálu reakcí.

Je dobré si uvědomit, že mýty mohou plynout z malé nebo špatné informovanosti a že jsou za nimi často i výrazné emoce. Nerozebíráme je zde proto, abyste mohli svou partnerku nebo svého partnera v debatě vítězně ubít (to by ničemu nepomohlo). Cílem je citlivé a s respektem nabídnuté rozšíření obzorů.

- ▶ **TIP:** Další dobré shrnutí nejčastějších mýtů o změně klimatu najdete v brožuře Klimatické koalice „Klimatická krize: Mýty a fakta o stavu planety“ (<https://tinyurl.com/mytyafaktaostavuplanety>)

KAŽDÝ BY MĚL ZAČÍT SÁM U SEBE.

Jsou věci, které za nás nikdo neudělá. Individuální snižování uhlíkové stopy je důležité pro naši vlastní důvěryhodnost, pro autenticitu, jako inspirace okolí. Také je užitečné si na vlastní kůži vyzkoušet, co vlastně po ostatních chceme, protože pak mnohem lépe víme, co je snadné, co ne, kde jsou překážky a možná i jak je překonat.

Jenže jsou věci, které individuálně neovlivníme, a právě proto sjednáváme schůzku s političkou/politikem. Město má totiž mnohem větší vliv než my sami! Může samo vyrábět svou elektřinu z obnovitelných zdrojů. Může budovat cyklostezky místo parkovišť. Může po pojišťovnách a bankách, s nimiž má smlouvy, požadovat politiku ochrany klimatu. Může podporovat provoz re-use center a dát na sídliště kom-

postéry. Může po developerech požadovat, aby stavěli domy, které budou klima chránit a zároveň budou odolné vůči extrémům, kterým už nezabráníme. Nenechte se ale prosím vyčerpat požadavkem na to, že nejdřív musíte být dokonalé ochránkyně a ochránci klimatu ve svém soukromém životě, než to budete chtít po političkách a politicích. Dělejte, co můžete a zvládnete, a nechte si energii i na prosazování systémových změn.

► **TIP:** Víte, že důraz na individuální aktivitu zneužívají obří firmy zejména ve fosilním a potravinářském průmyslu? Odvádí to totiž pozornost od jejich škodlivé činnosti. Záměrně v lidech vzbuzují pocit, že zodpovědnost nemají oni - jako výrobci plastových lahví, majitelé uhelných elektráren a ropných rafinerií - ale že je chyba v nás, koncových uživatelkách a uživatelích. Záměrně zneužívají náš stud z toho, že se možná nechováme stoprocentně ekologicky a tím pádem nemáme právo požadovat systémové změny.

► **TIP:** Tato výmluva, se dá dobře využít i jako pádný argument pro vaši věc. Vy už jste u sebe začali a pokud obec ještě ne, tak teď je ten správný čas, aby to udělala také. U sebe totiž musí začít nejen jednotlivci, ale i obec, firma, kraj nebo stát. Neustálým svalováním viny na někoho jiného a čekáním, až začne on či ona, se dál pohneme jen velice těžko.

„Já mám chatu, tam mám rozvod šedé vody a střechu připravenou na fotovoltaiku, kdyby přišel nějaký problém, tak aby to fungovalo jako ostrov. No a takhle by to podle mě měl udělat každý, je to hlavně na lidech,“ řekl nám jednou jistý politik. Když jsme namítli, že na něco takového nemá každý prostředky, odpověděl, že holt jednou nepojedou na dovolenou. Nakonec jsme se naštěstí domluvili, že lidi žijící v paneláku si asi sami od sebe na zeď fotovoltaiku nedají a že třeba za školy má zodpovědnost město.“

(Anna Kšířová, RZK Lb)

TO MY NE, TO ČÍNA.

Ti, kteří už mají alespoň minimální povědomí o klimatické problematice, často argumentují tím, že se nedá nic dělat, dokud nezačnou na změně pracovat velké ekonomiky jako jsou USA a Čína.

Jak můžete reagovat? Většina toho, co sem dovážíme, pochází z Číny. To ovšem znamená, že jejich emise jsou našimi emisemi. Navíc má zrovna Česká republika emise CO₂ na jednoho občana dokonce vyšší, než je tomu u jednoho obyvatele Číny. Čína velice dobře ví, že zelené technologie jsou (ekonomickým) příslibem do budoucna a masivně je rozvíjí, ačkoli bohužel zatím souběžně s fosilní energetikou. Zajímavou perličkou může být, že kumulativně bráno má Evropa historicky na svědomí více emisí než celá Asie.

Co to znamená? Že je potřeba snižovat svou závislost na Číně a na spotřebním zboží obecně. Do měst se musí vrátit re-use centra a oprávněná. Je také potřeba prosazovat změnu legislativy, aby se na evropském trhu opět prodávaly jen výrobky, u nichž výrobce zajistí opravitelnost. EU můžeme navíc brát jako lídra při tvorbě legislativy – jak přísná pravidla pro výrobky nastavíme tady, tak se jim obvykle svět přizpůsobí, protože nebude vyrábět „špinavá auta“ pro Austrálii a „čistá“ pro EU.

STEJNĚ SE S TÍM UŽ NEDÁ NIC DĚLAT.

Když se do problematiky zahloubáte více, zjistíte, že jsme opravdu už prosvihli bezpočet příležitostí, kdy ještě bylo možné celkem pohodlně klimatickou změnu zastavit, a naopak využili většinu těch, které nám „přítopily“.

Co na to tedy říct? Existují mitigační a adaptační opatření. Mitigační vedou k omezování škodlivého vlivu společnosti na klima a tudíž zpomalování změn, což nám samo o sobě může hodně pomoci. Adaptační strategie mají pomoci společnosti se na nevyhnutelné změny připravit tak, aby byla schopná fungovat i ve výrazně zhoršených podmínkách. Z logiky věci se nelze omezit pouze na mitigační, nebo pouze adaptač-

ní opatření. Změny nás neminou a adaptace je nutná. Bez razantních mitigačních opatření ale brzy dojdeme do stavu, kterému se přizpůsobit prostě nedokážeme. Navíc teď máme lepší znalosti, schopnosti a technologie než dříve. A každá desetina stupně, o kterou se neoteplí, je důležitá pro ochranu budoucnosti zejména našich dětí a jejich dětí.

KLIMA SE VŽDYCKY MĚNILO.

Tento evergreen mezi výmluvami je pozůstatkem klausovského popíračství, které bylo pro lidské svědomí a také pro rozvoj ekonomiky daleko pohodlnější. Lidé stále argumentují tím, že vliv člověka na změnu klimatu je mizivý, že příroda sama vypouští mnohonásobně více emisí než člověk. Pohodlná nedomyšlenost.

Jak to tedy je? Klima se v současné době mění nebyvalou rychlostí. Děje se tak od průmyslové revoluce. Příroda sice CO₂ samozřejmě vypouští, ale taky ho po sobě uklízí – má mechanismy, jak udržet rovnováhu výdeje a příjmu. Když jen o malinko zvýšíme výdej, zanedlouho logicky dojde k problémům s příjmem.

Pomocť může „bazénová metafora“: Když do napuštěného bazénu přitéká za minutu 10 litrů vody a zároveň 10 litrů za minutu odtéká, všechno je v pořádku. Když však byť jen o pár mililitrů zvýšíme přítok, bazén dřív nebo později zákonitě přeteče. Můžeme zkusit stavět hráze nebo odebírat vodu kyblíkem, ale to nejde donekonečna. Pokud nezastavíme nadbytečný přítok, voda nás stejně zaplaví.

JINDE NA SVĚTĚ ŽÁDNÁ KLIMATICKÁ KRIZE NENÍ.

I mezi političkami a politiky jsme se setkali s celou řadou samozvaných amatérských klimatoložek a klimatologů, kteří odvozují stav klimatu podle toho, zda měli dobrou, nebo špatnou dovolenou. Například jsme slyšeli větu: „V Rakousku rozhodně žádná klimatická změna není.“ Klimatický rozvrat je celoplanetární problém, který ovšem v jednom okamžiku neovlivňuje celou planetu stejně. Někde je neobvyklá zima, ně-

kde teplo, jinde méně prší nebo více fouká, někde se právě v tu dobu počasí chová úplně normálně, ale dopady změn klimatu pozorujeme kdekoli na zemi. Mimochodem, kdokoli, kdo jezdí do rakouských Alp, dobře ví, jak moc ustupují tamní ledovce.

BYLA DOBRÁ ZIMA, MYSLÍM, ŽE UŽ SE KLIMA SPRAVILO.

Ačkoli bychom si přáli, aby tento populární nesmysl už konečně vzal za své (a ještě víc, aby to byla pravda), v různých obměnách stále bují. Sníh v zimě, déšť na jaře, příjemné teploty v srpnu, bzučící strom - to všechno se pro ty, kteří chtějí věřit, může stát jasným signálem, že klima je v pohodě. V souvislosti s pandemií Covid-19 se opakovaně objevovaly zaručené zprávy o tom, že díky lock-downu došlo k okamžitému a výraznému zlepšení klimatické a environmentální situace.

Je pravda, že produkce emisí nakrátko skutečně klesla, ale brzy stoupla opět na původní míru a dokonce se ještě o něco zvýšila.

Oxid uhličitý v atmosféře přetrvává až několik stovek let, než dojde k jeho rozpadu. Není tedy možné, aby se snížením emisí snížil zároveň obsah tohoto skleníkového plynu v atmosféře. Alespoň tedy ne během několika dalších stovek let. K tomu nepomůže ani výsadba stromů, protože stromy pojmu především CO_2 , které samy vyprodukují, z toho našeho vezmou jen nepatrnou část. Navíc se spálením, ale také přirozeným rozpadem dřeva pohlcené CO_2 do atmosféry opět uvolní. Ve světě se rozvíjejí možnosti, jak CO_2 zpětně z atmosféry vychytat a uložit, aby se eliminoval jeho skleníkový efekt. Tato technologie je ale zatím v plenkách a bohužel nic nenasvědčuje tomu, že bychom se na ni mohli v dohledné době masivněji spolehnout.

Jedinou spolehlivou cestou je tedy urychleně a radikálně snížit antropogenní emise CO_2 na nulu, aby se podařilo zastavit ohřívání atmosféry a související pozvolné oteplování oceánů, které pravděpodobně bude působit jako zpětnovazebná smyčka - teď akumuluje, později bude teplo vracet.

NAŠÍ ZEMĚ (NAŠEHO MĚSTA) SE ZMĚNY DOTKNOU JEN OKRAJOVĚ.

Mnoho lidí si stále klimatickou změnu, či přesněji klimatickou krizi překládá jako globální oteplování, a to zase chápou tak, že všude bude tepleji. A to je vlastně fajn, ne? U nás vzroste průměrná teplota o 4 °C a to přece nemůže nikomu vadit. Navíc rovníkové oblasti, kde to bude asi o poznání horší, nemusíme řešit. Jsou daleko.

Celkový obrázek je ale daleko složitější. Pro potřeby rychlého zasvěcení do problematiky je dobré globální oteplování nahradit extrémními klimatickými jevy.

Klimatická krize znamená, že se nepředvídatelně mění rozložení teplot v atmosféře, někde se to projeví nebývale vysokou teplotou, jinde naopak rapidním poklesem, a to s sebou přináší velmi těžko odhadnutelné extrémy - nadprůměrné či podprůměrné srážky, sucho, povodně, větrné smršťe, tornáda, vlny veder, silné mrazy... To vše se může projevit téměř kdekoli na Zemi. S měnícími se podmínkami pak přicházejí další problémy přírodní i společenské: zhoršené podmínky pro pěstování plodin, kolapsy přírodních společenstev, požáry, šíření chorob a škůdců, ohrožení druhů a s nimi i ohrožení lidských životních podmínek, nedostatek pitné vody, snížení potravinové bezpečnosti, nové nemoci, masivní migrace z neobyvatelných částí planety, společenská nerovnováha, konflikty...

KLIMATICKÁ OPATŘENÍ NÁM ZNIČÍ EKONOMIKU.

Představa, že Green Deal poškodí zdroje živobytí a blahobytu, je u nás hojně rozšířená. Nezbytně souvisí s podceňováním vážnosti dopadů klimatické krize.

Ve skutečnosti jsou škody způsobené klimatickou krizí mnohem větší než náklady na její řešení.

„V Liberci – a ve vaší obci nejspíš taky - jsme si v posledních letech s klimatem hodně užili. Nejprve několik let sucha. Tady se tomu vždycky říkalo nočník Evropy, a najednou vyschly i docela velké potoky na stránách Jizerských hor. Pak přišly deště, a s nimi povodně. Od katastrofy na severu Libereckého kraje jsme byli v roce 2020 jen malý krůček, stačilo ještě pár hodin deště... o rok později přišla blesková povodeň v samotném Liberci, která během pár hodin nadělala škody za čtvrt miliardy.“

„Kvůli ruské invazi na Ukrajinu navíc úplně hmatatelně vidíme a zažíváme, co přesně znamená energetická bezpečnost a nezávislost na nevypočitatelných autokratických vládcích.“

(Anna Kšířová, RZK Lb)

Kdyby se vzala jen cena za zdravotní péči, která bude kvůli klimatické krizi potřeba „navíc“, tak se nám přechod na obnovitelné zdroje energie a další opatření vyplatí. Skrývají totiž řadu bonusů: například neznečišťují vzduch toxickými látkami ze spalování fosilních paliv. Jen u nás v České republice má přitom znečištěný vzduch na svědomí 10 000 předčasných úmrtí ročně, o zvýšené nemocnosti a z ní plynoucí neschopnosti pracovat a potřebě zdravotní péče ani nemluvě.

Jak už bylo řečeno, obnovitelné zdroje a co největší soběstačnost jsou navíc důležité i z hlediska bezpečnosti (a ta je pro prosperující živobytí klíčová). Ruská invaze na Ukrajinu to ukazuje zcela jasně.

UŽ DĚLÁME HODNĚ.

Lze jedině doporučit, abyste si předem zjistili, co už vaše obec dělá v rámci adaptačních a mitigačních opatření. Politicky a politici si někdy stále (doufejme, že s trochou nadsázky) myslí, že třídění odpadu spasí svět, že je potřeba hlavně vysazovat stromy a že výstavbou dobíjecí stanice pro elektrokola nebo elektromobily může jejich práce na “ekologii” klidně skončit. Potřebují zvýšit povědomí o všem, co je možné a také efektivní dělat.

Rozhodně je dobré jejich kroky pochválit, ocenit, ale ptát se jich, jak si myslí, že by se dalo postupovat dál. Ničemu asi nepomůže, když jim sdělíme, že právě tyto jejich kroky jsou k ničemu, protože vůbec neřeší hlavní problém - extrémní produkci skleníkových plynů. Jejich zaměření je ale potřeba přeorientovat zejména na energetiku a potřebu rozvoje bezemisních technologií.

Pokud je to jen trochu možné, dejte si tu práci a připravte co nejobsažnější seznam možných opatření a projednejte ho s představitelkami a představiteli města. Nabídněte jim pomoc, ale zároveň požadujte jejich politickou aktivitu.

Jistě během svých rozhovorů s lidmi na téma klimatické krize narazíte na další spoustu mýtů a výmluv, které pro vás bude těžké v klidu poslouchat. Nezapomínejte přesto k lidem, kteří jim chtějí věřit, přistupovat s vlídností. Nabídněte pochopení, ptejte se, zda by se o tom chtěli dozvědět víc. Není dobré pouštět se do plamenné argumentace, zavřete si tím uši vaší komunikační partnerky nebo partnera a přesunete ho do opozice nejen vůči sobě, ale i vůči hodnotám, které hájíte. Odkazujte je vytrvale na důvěryhodné zdroje - s vvrácením mýtů může pomoci např. web faktaoklimatu.cz.

11. Jak řešit vlastní neodbornost?

Nejste-li klimatologové, energetici, ekonomové, ekologové či jiní odborníci, je naprosto v pořádku, že na spoustu případných otázek nebudete schopni odpovědět. Jste prostí lidé, kteří vyvinuli neuvěřitelné úsilí a nastudovali si

ve volném čase velké množství informací. Své vědomosti neustále revidujete, prohlubujete a rozšiřujete. I když se vám to může zdát nadnesené, je to tak. Nikdy ale nebudete vědět všechno. Přiznejte upřímně, že něco nevíte, projevte o téma zájem, ale pokud nemáte fakta, o která se opřít, nesnažte se odpověď vymyslet, nepřecházejte do protiútku, nepoužívejte argumentační fauly. Není ani vaší povinností si téma dostudovávat (i když je zcela správné to udělat) a pak ho přijít odpřednášet. Můžete to ale požadovat po politicích a političkách.

Jedním z hlavních požadavků by mělo být právě to, aby se informovali z relevantních zdrojů. Můžete nabídnout pomocnou ruku: jména konkrétních odborníků, seznam důvěryhodných zdrojů, kde lze odpovědi dohledat, případně i zprostředkování kontaktu s někým, kdo dané problematice rozumí. Není na škodu navrhnout, aby si samospráva zorganizovala školení. Když se do toho aktivněji zapojíte, bude jistější, že k tomu opravdu dojde.

12. Co pak a jak zajistit, aby se opatření opravdu začala uvádět do praxe

Na závěr schůzky rozhodně patří ocenění vstřícnosti, které politička nebo politik prokázali, a poděkování za schůzku. Následovat by mělo další poděkování prostřednictvím e-mailu a zároveň výzva k další spolupráci – schůzce, na níž proberete další konkrétní kroky. Zkrátka udržujte kontakt a vlídně, ale vytrvale vyžadujte reakci.

Do svých požadavků také můžete zařadit vznik komise nebo výboru pro změnu klimatu. Tedy tělesa, které se bude scházet pravidelně a bude se ochranou klimatu a adaptací obce průběžně zabývat. Je

fajn mít v takové komisi svou zástupkyni nebo zástupce a nejlépe několik odbornic a odborníků na témata, jako je životní prostředí, voda, energetika, klima a sociální problémy. Je také potřeba, aby tam byl někdo z vedení města, kdo může vaše návrhy a připomínky komunikovat do Rady města.

► **TIP:** Můžete také mezi své požadavky zařadit svolání občanského shromáždění. Tento nástroj zapojování občanek a občanů do rozhodování je u nás zatím neznámý, ale v zemích západní demokracie i v Evropské unii je využíván dlouhou dobu, v posledních letech stále intenzivněji. Umožňuje efektivně řešit naléhavé společenské problémy včetně těch, na které nemají politici dost odvahy.

13. Jak pečovat o své buňky

Ať už pracujete samostatně, ve dvojici, nebo ve větší skupině, nezapomínejte na prostou péči sami o sebe. Se skupinou se setkávejte. Ideálně naživo. Je-li to možné, scházejte se občas i jen tak, bez agendy.

Pracovní setkání se snažte co nejlépe strukturovat, moderovat, pokuste se je udržet na uzdě: relevantní, efektivní, stručná a věcná. Dělejte si zápis. Nezapomeňte ovšem ani zde na prostor pro prosté mimoaktivistické popovídání, pro vydechnutí, sdílení.

Než se pustíte do jakékoli akce, pokuste se o nácvik nebo alespoň o brainstorming k očekávanému průběhu. Po akci je zase vhodné udělat si reflexi, při níž se kromě faktů a názorů nevyhýbejte ani vašim pocitům.

Emocionální limity a psychické vyčerpání bývají jedněmi z nejčastějších důvodů pro ukončení aktivního členství v nějaké skupině.

V neposlední řadě ale nezapomínejte ani každý sám na sebe. Najděte a použijte své vlastní schopnosti, své silné stránky, dávejte si dosažitelné cíle, rozděľujte si je do dílčích kroků, odměňujte se, oceňujte se, chvalte se. Nemějte výčitky, když se něco nepodaří úplně skvěle, pořád jste udělali víc než ti, kteří se ani nepokusili. Úspěch vždy alespoň symbolicky oslavte.

Rozcestník témat a tipů

Ambicí této brožury není věnovat se konkrétním opatřením, která můžete prosazovat. Ochrana klimatu prostupuje celou společností, vším naším fungováním - ať už mluvíme o dopravě, zeleni, zdravotnictví nebo dokonce kultuře.

Nabízíme rozcestník organizací a materiálů, které se jednotlivým tématům věnují a pomůžou vám zorientovat se více do hloubky. Zcela jistě to není vyčerpávající seznam. Naštěstí tu máme Klimatickou koalici, takže jakmile budete potřebovat další tipy a nevypátráte je, obraťte se na koordinační tým <https://klimatickakoalice.cz/o-nas/#kontakt>.

ENERGETIKA

Skvělým pomocníkem je první díl této brožury - „Zapojujeme města do klimatických řešení“ (<https://tinyurl.com/zapojujememesta>). Najdete tam i odkazy, kam se obrátit dál.

O komunitní energetice pojednává nově vydaná brožura společnosti Frank Bold „Komunitní energetika jako nástroj pro rozvoj měst a obcí“ (<https://tinyurl.com/komunitnienergetika>)

Energetické manažery českých měst a obcí spojuje SEMMO - Sdružení energetických manažerů měst a obcí. Mrkněte na www.semmo.cz.

Energetikou se zabývá Centrum pro dopravu a energetiku, Greenpeace, Hnutí DUHA, Calla, s důrazem na spravedlivou transformaci se energetice věnuje organizace Re-set.

DOPRAVA

Pražské sdružení Auto-mat už dávno díky projektům Zažít město jinak nebo Do práce na kole překročilo hranice hlavního města a jsou studnicí informací a faktů o podpoře pěší a cyklo dopravy. Stejně tak organizace Pěšky městem se zabývá bezpečnou chůzí nejen po Praze.

Podcast Urban Caast se věnuje hlavně kolům ve městech. Oba jeho autoři měli dříve co do činění s automobilovým průmyslem a nabízejí řadu zajímavých vhledů a dat z Česka i ze zahraničí.

JÍDLO

Pestřejším a ohleduplnějším stravováním ve školních jídelnách se zabývá Nesehnutí: <https://pestrejidelny.cz/>

Web Nutristopa nabízí srovnání vlivu různých jídel na životní prostředí a zároveň počítá jejich výživovou hodnotu: <https://www.nutristopa.cz/>

Jak neplýtvat řeší organizace Zachraň jídlo a nízkouhlíkovým a etickým stravováním šetrným vůči ekosystémům vás provede ProVeg.

CIRKULÁRNÍ EKONOMIKA

Vlastní strategii k tomuto tématu má zpracována Praha. Informace včetně zajímavých odkazů najdete zde: https://www.prazskyinovacniinstitut.cz/projekty/cirkularni_ekonomika

VODA A MODROZELENÁ INFRASTRUKTURA

Organizace Živá krajina tvoří revoluci v péči o krajinu, její součástí můžete být i vy. Cílem není nic menšího než uzdravit českou krajinu a vrátit jí schopnost zadržet více vody. Školí a propojují lokální koordinátory v celé České republice. Více na <https://spolecneprotisuchu.cz/>

Informacemi nabitá je i brožura Voda ve městě, kterou můžete stáhnout zde: <http://www.vodavemeste.cz/>.

ODPADY

Odpadovému hospodaření měst a obcí, toxickým látkám a předcházení vzniku odpadů se dlouho a do hloubky věnuje Arnika.

DEMOKRACIE A PARTICIPACE

Občanské shromáždění je u nás nový nástroj, jak řešit závažné problémy se zapojením občanů i expertů. V některých zemích například západní Evropy se ale používá již dlouho. Více o něm na FB stránce Občanské shromáždění nebo na anglickém webu <https://citizensassemblies.org/>

Rozvíjení demokratického rozhodování nejen na úrovni organizací se věnuje také Nesehnutí, rozvojem odolné občanské společnosti se zabývá Glopolis

Slovníček

adaptační opatření – opatření, které má zmírňovat dopady nějakého negativního jevu (klimatické krize) x mitigační opatření

antropogenní emise – množství CO₂ a dalších skleníkových plynů vypuštěných v důsledku činnosti lidské společnosti

bezemisní technologie – obvykle inovativní technologie, která během svého fungování nevypouští žádné CO₂, protějškem je „špinavá“ zastaralá technologie, která emise vypouštěla

bioplynka, bioplynová stanice – zařízení, v němž se zachytává bioplyn vznikající při rozkladu rostlinného odpadu, bioplyn je pak dále energeticky využitelný

cirkulární ekonomika – koncept založený na opětovném využívání věcí a materiálů, využívá např. re-use centra, opravárny, recyklaci atd., již jednou vyrobené a využité zboží vrací do oběhu, záměrem je snížit produkci zboží i odpadu

emise CO₂ – vypouštění oxidu uhličitého do atmosféry, oxid uhličitý je skle-

níkový plyn, který způsobuje, že se teplo odražené od zemského povrchu nevyzáří zpět do vesmíru, ale zůstává v atmosféře

energetické využití odpadu – typicky spalování komunálního odpadu a zpětné využívání uvolněné energie

energetický manažer – ideálně zaměstnanec samosprávy, v jehož kompetenci je navrhovat a prosazovat energetické úspory, inovace, technologie atd. v zájmu snižování uhlíkové stopy obce (ideálně má obec směřovat k uhlíkové neutralitě)

extrémní klimatické jevy – přírodní jevy, které mají tendenci se zhoršovat vlivem klimatických změn – hurikány, sucha, záplavy atd.

fosilní průmysl – průmysl založený na využívání fosilních paliv k produkci energie, fosilními palivy jsou zejména uhlí, zemní plyn a ropa, jejich spalováním vzniká velké množství oxidu uhličitého

klimatická spravedlnost, spravedlivá transformace – požadavek, aby veškerá adaptační a mitigační opatření směřující k řešení klimatické krize byla zároveň i společensky odpovědná a aby se předcházelo negativním dopadům (sociálním, ekonomickým) na nejzranitelnější lidi

kompostárna – obecní zařízení k velkokapacitnímu kompostování rostlinného odpadu místních obyvatel a institucí

kompostér – nádoba na kompostovatelný odpad, kompostování probíhá přímo na místě v nádobě

komunální/komunitní energetika – výroba energie pro vlastní spotřebu na úrovni obce či komunity

mitigační opatření – opatření, které má předcházet vzniku negativních dopadů nějakého jevu (klimatické krize) x adaptační opatření

modrozelená infrastruktura – síť prvků v obcích, které souvisejí s potřebou efektivního využívání ekosystémových služeb vody a zeleně (vsakování, zálivka, ochlazování, stín aj.)

občanské shromáždění – koncept sloužící k zavádění demokratické participace občanů na rozhodování, při podstatných rozhodnutích se sestaví shromáždění (náhodně volených) občanů, ti během úvodní fáze získají všechny objektivní, podložené informace k danému tématu a na základě nich se pak podílejí na rozhodovacím procesu (typicky hlasováním)

OZE – obnovitelné zdroje energie

participace – podílení se, v tomto textu prostor pro občany podílet se na rozhodovacích procesech na úrovni samosprávy

re-use centrum – místo, kam lidé mohou odkládat své funkční, nepotřebné věci k dalšímu využití a naopak vybírat z odložených věcí

systemová změna – změna na politické úrovni

uhlíková neutralita – stav, v němž entita vypustí stejné množství CO₂, kolik opět pojme, bilance je tedy potom nulová

uhlíková stopa – množství CO₂, které během své existence vypustí do atmosféry určitá entita - jednotlivec, firma, obec, stát...

zelené technologie – označení pro takové technologie, které mají ambici snižovat environmentální zátěž společenských procesů - průmyslu, zemědělství, dopravy atd.

